

(Chemistry)" performed laboratory tasks using simulations on the PhET, ChemCollective, ScienceID, Mozaik Education platforms and Ukrainian educational resources. The training modules were developed taking into account modern didactic approaches - activity, competence, interactive.

Analysis of the results of the questionnaire, observation, reporting materials and educational and methodological developments of students showed an increase in the level of research activity, analytical thinking, digital literacy and methodological readiness for organizing educational and research activities using virtual modeling. Particularly high results were demonstrated in applicants who systematically used virtual laboratories when studying the reactions of synthesis of complex inorganic com-

pounds, which indicates the effectiveness of such an approach.

The conclusions emphasize the feasibility of introducing virtual laboratories into the professional training of future chemistry teachers, identify the advantages and limitations of such a tool, and outline the prospects for further research related to the combined use of real and virtual experiments in higher education institutions.

Keywords: virtual laboratories; chemical education; inorganic synthesis; professional training of future teachers; research competence; modeling of chemical processes; interactive learning.

Одержано редакцією 25.11.2025
Прийнято до публікації 07.12.2025

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-4-136-144>

 <https://orcid.org/0000-0003-4864-1512>

ДЕМИДЕНКО Тетяна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри освітнього менеджменту, артменеджменту і соціальної роботи,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
e-mail: demydenkota@gmail.com

 <https://orcid.org/0009-0008-6041-747X>

СТАНІСЛАВЧУК Вадим

аспірант кафедри освітнього менеджменту, артменеджменту і соціальної роботи,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
e-mail: stanislavchuk.vadym523@vu.cdu.edu.ua

УДК 378.091.33-027.22:316.47]:364-051(045)

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

У статті здійснено теоретичний аналіз тренінгових технологій як інструменту формування soft skills у майбутніх фахівців соціальної сфери.

Проаналізовано еволюцію наукових підходів до трактування гнучких навичок та їхнього значення для професійної діяльності соціального працівника в умовах соціокультурних трансформацій.

Встановлено, що soft skills у цій галузі мають не лише функціональний, а й аксіологічний вимір, оскільки забезпечують здатність до усвідомленої взаємодії з клієнтом і прийняття етичних рішень.

Визначено теоретичні засади застосування тренінгових технологій у професійній освіті, зокрема їхню відповідність компетентнісній парадигмі та потенціал для розвитку рефлексивних і комунікативних умінь.

Виокремлено структурні характеристики тренінгових технологій, що впливають на формування soft skills: поетапність, ситуативність навчального матеріалу, орієнтація на суб'єктність здобувача освіти, посилення рефлексивної складової та ціннісної інтеграції.

Вмотивовано необхідність посилення теоретичної розробленості проблеми формування гнучких навичок у соціальній сфері, оскільки наявні дослідження демонструють фрагментарність підходів і відсутність уніфікованої моделі, що поєднувала б психолого-педагогічні, комунікативні та соціокультурні компоненти.

Узагальнено основні концептуальні положення щодо ролі тренінгових технологій у роз-

витку soft skills та окреслено теоретичну модель, яка пояснює механізми впливу тренінгової взаємодії на становлення професійно значущих компетентностей.

Підсумовано, що систематизоване теоретичне осмислення тренінгових технологій відкриває можливості для подальшої розробки методологічно цілісних підходів до формування soft skills у майбутніх фахівців соціальної сфери, а також сприяє уточненню понятійного апарату й окресленню перспектив прикладних досліджень у цій темі.

Ключові слова: тренінгові технології; soft skills; професійна підготовка; фахівці соціальної сфери; компетентнісний підхід; професійна компетентність; комунікативні уміння.

Постановка проблеми. В сучасних умовах динамічних соціально-економічних змін, цифрової трансформації та зростаючої складності соціальних процесів особливої актуальності набуває проблема формування soft skills у майбутніх фахівців соціальної сфери. Розвиток інклюзивних практик, посилення міждисциплінарності соціальних послуг та необхідність роботи зі складними, багатовимірними випадками зумовлюють підвищення вимог до професійної мобільності, адаптивності й здатності до ефективної взаємодії з різними категоріями населення.

На відміну від традиційно домінуючого акценту на фахових уміннях (*hard skills*), сучасна наукова думка трактує *soft skills* не як додатковий або другорядний компонент професійної підготовки, а як системоутворювальну складову, що забезпечує реалізацію професійної діяльності у складних соціальних ситуаціях. Гнучкі (м'які) навички у соціальній сфері виконують функцію «платформи» для професійного мислення, етичного оцінювання, прийняття рішень в умовах невизначеності та побудови ефективних комунікаційних стратегій.

Актуальність дослідження посилюється тим, що, попри очевидний суспільний запит, у системі вищої освіти все ще зберігається дисбаланс між задекларованою компетентнісною парадигмою та реальними освітніми практиками. Значна частина освітніх програм продовжує орієнтуватися переважно на засвоєння теоретичного матеріалу та оволодіння вузькопрофесійними знаннями, що не забезпечує достатнього рівня розвитку гнучких навичок. У результаті формується розрив між підготовкою студентів і вимогами працедавців, які оцінюють фахівця не лише через призму знань, а насамперед через його здатність до комунікації, міжособистісної взаємодії, саморегуляції, критичного мислення та відповідального прийняття рішень.

Теоретичний аспект проблеми ускладнюється відсутністю узгодженості в наукових підходах до визначення структури *soft skills*, механізмів їх розвитку та педагогічних умов, які забезпечують їх стійке формування. У науковій літературі бракує цілісних моделей, що описують динаміку становлення гнучких навичок у майбутніх фахівців соціальної сфери з урахуванням когнітивних, емоційних, соціальних і аксіологічних компонентів їхньої професійної діяльності.

Особливого значення набуває дослідження тренінгових технологій як одного з найбільш перспективних інструментів розвитку *soft skills*. Їхній теоретичний потенціал полягає у здатності забезпечувати активну взаємодію суб'єктів освітнього процесу, стимулювати рефлексивність, формувати досвід аналізу соціальних ситуацій та сприяти розбудові професійної ідентичності майбутнього фахівця. Водночас наявні наукові розвідки демонструють фрагментарність теоретичного обґрунтування цього процесу, що обмежує можливості формування системної, науково виваженої методологічної бази.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю оновлення та поглиблення теоретичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної

сфери, переосмислення структури їхньої професійної компетентності з урахуванням ключової ролі *soft skills*, а також потребою у розробленні науково обґрунтованих підходів до застосування тренінгових технологій у формуванні цих навичок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування *soft skills* у майбутніх соціальних працівників є однією з ключових освітньо-психолого-педагогічних проблем сучасної системи професійної підготовки. «М'які навички» визначають здатність фахівця до ефективної комунікації, адаптації в умовах соціальної динамічності, конструктивної міжособистісної взаємодії, прийняття оптимальних рішень та постійного професійного розвитку. Саме це обумовлює необхідність їх інтеграції в компетентнісну модель соціального працівника.

Стрімкий розвиток технологій і виклики нової соціальної реальності переконливо доводять, наскільки важливими є *soft skills* для сучасної людини. Постає логічне запитання: чи може фахівець обійтися без них, якщо досконало володіє професійними знаннями? Однозначна відповідь – ні, адже саме «м'які навички» забезпечують успішну реалізацію професійних умінь у практичній діяльності.

Концептуальні основи вивчення «м'яких навичок» сформувалися в працях провідних зарубіжних дослідників. У моделі управлінських умінь Роберта Катца (Katz, 1955), що включає технічні, людські та концептуальні вміння, було закладено фундамент для подальшого розгляду соціальних і комунікативних компетентностей. Теорія емоційного інтелекту Данієля Ґоулмана (Goleman, 1995), яка охоплює емпатію, саморегуляцію, соціальну чутливість і здатність до рефлексії, суттєво розширила уявлення про структуру «м'яких навичок» та наголосила на їх ключовій ролі у професійній взаємодії.

У вітчизняній педагогічній і соціально-психологічній науці проблематика формування *soft skills* демонструє стале зростання наукового інтересу. У дослідженнях Т. Кочубей і Ю. Ткачук виокремлено чотири провідні компоненти «м'яких навичок», а саме: критичне мислення, комунікацію, креативність і колаборацію, та доведено, що їхній розвиток потребує цілеспрямованого застосування активних методів навчання та моделювання професійних ситуацій (Кочубей, Ткачук, 2021).

Подальший аналіз наукових праць засвідчує багатовимірність підходів до розвитку «м'яких навичок» у майбутніх соціальних працівників. Н. Коляда й О. Кравченко здійснили ґрунтовну систематизацію соціально-психологічних компетентностей,

окресливши ключові детермінанти ефектної професійної діяльності: емпатію, тайм-менеджмент, стресостійкість та адаптивну комунікативність (Коляда, Кравченко, 2023). Дослідження Г. Шевчук і К. Шевчук підтверджують результативність тренінгових практикумів, які сприяють розвитку командної взаємодії, рефлексивності й емоційної стабільності студентів, що є критично важливими для роботи в умовах високої соціальної мінливості (Шевчук, Шевчук, 2024).

У роботах М. Савченкової підкреслюється, що «м'які навички» істотно підвищують професійну мобільність майбутніх фахівців, а їх ефективне формування можливе лише за умови впровадження цілісних практикоорієнтованих освітніх програм (Савченкова, 2025). Натомість, Олена і Олександр Кірдан розглядають soft skills як вимірюваний теоретичний конструкт, що відкриває перспективи для створення педагогічних моделей, діагностичних методик і критеріальних систем оцінювання рівня їх сформованості (Кірдан, Кірдан, 2022).

У свою чергу, О. Михайленко аргументує необхідність інтеграції теоретичної підготовки з практичними формами діяльності, наголошуючи на міждисциплінарному характері розвитку м'яких навичок та їх центральній ролі у забезпеченні професійної готовності соціального працівника (Михайленко, 2025).

Разом із тим, незважаючи на значну кількість напрацювань, у науковому дискурсі зберігається низка нерозв'язаних проблем. До них належать термінологічна неоднорідність у визначенні структури soft skills, недостатність емпірично верифікованих моделей їх формування та недостатня розробленість технологій, спрямованих на забезпечення стабільного, відтворюваного й контекстуально адаптованого розвитку м'яких навичок у майбутніх фахівців. Це зумовлює актуалізацію тренінгових методик, ефективність яких підтверджено численними дослідженнями Г. Мозгової, В. Євтушенко, К. Коваль, Н. Коляди, Г. Корнюш, О. Кравець, О. Кравченко, Н. Мукан, В. Радкевич та ін. Їх перевага полягає в інтенсивній інтерактивності, моделюванні реальних ситуацій, розвитку рефлексивних механізмів і формуванні міжособистісного досвіду.

Узагальнення наукових джерел дозволяє стверджувати, що тренінгові технології є найбільш продуктивним і науково обґрунтованим шляхом формування soft skills у майбутніх фахівців соціальної сфери. Їхня ефективність зумовлена практикоорієнтованістю, структурованістю, інтерактивніс-

тю та здатністю забезпечувати розвиток цілісного комплексу професійно значущих умінь у навчальному середовищі, наближеному до реальних умов соціальної роботи. Відтак подальша теоретична розробка й упровадження тренінгових технологій становлять важливий і перспективний напрям сучасних досліджень у галузі професійної підготовки соціальних працівників.

Мета статті – теоретично обґрунтувати тренінгові технології формування soft skills у майбутніх фахівців соціальної сфери та визначити їх педагогічний потенціал у професійній підготовці.

Виклад основного матеріалу. У сучасному вітчизняному науковому дискурсі поняття soft skills інтерпретується крізь призму низки споріднених категорій – «універсальні компетентності», «гнучкі навички», «надпрофесійні уміння», «трансверсальні компетентності», що відображає багатовимірність і складність цього феномена. Попри певні термінологічні відмінності, дослідники сходяться на тому, що ключовою характеристикою soft skills є їх надпрофесійний, інтегративний характер, який виходить за межі вузькоспеціалізованих знань і забезпечує здатність фахівця діяти ефективно в різних професійних і соціальних контекстах (Кірдан, Кірдан, 2022).

Надпрофесійність як сутнісна ознака soft skills передбачає орієнтацію на такі універсальні характеристики, як ефективна комунікація, конструктивна міжособистісна взаємодія, адаптивність, стресостійкість, критичність і гнучкість мислення, здатність до саморегуляції та прийняття відповідальних рішень. Саме ці компетентності, за визначенням Н. Коляди та О. Кравченко визначають спроможність майбутнього фахівця орієнтуватися у швидкозмінному соціальному середовищі, долати невизначеність і забезпечувати власну траєкторію професійного розвитку (Коляда, Кравченко, 2023).

Варто акцентувати, що сучасні освітні методики формування soft skills ґрунтуються на діяльнісно-орієнтованих підходах, рефлексивних практиках, моделюванні професійних ситуацій та цілісній інтеграції теоретичного й практичного компонентів. Використання інноваційних і цифрових засобів суттєво розширює можливості освітнього середовища, підсилюючи адаптивність, креативність і гнучкість мислення здобувачів освіти (Лякішева, 2022). Дотримання цих принципів забезпечує системність, результативність та створює надійну методичну основу для впровадження су-

часних технологій у професійну підготовку майбутніх соціальних працівників.

У межах нашого дослідження *soft skills* розглядаються як цілісний інтегративний комплекс компетентностей, що формується на перетині освітнього досвіду, особистісного розвитку та професійно орієнтованої діяльності. Ці компетентності поєднують когнітивний, емоційно-вольовий і поведінковий компоненти, інтегруючи знання, практичні уміння, соціально-комунікативні навички, мотиваційні установки та ціннісні орієнтації (Михайленко, 2025). Така багатовимірна структура забезпечує ефективність професійної взаємодії в умовах соціальної динаміки та відповідає сучасним вимогам до фахівців соціальної сфери.

Ключові *soft skills* сучасного ринку праці являють собою інтегральний комплекс соціально-комунікативних і когнітивно-регулятивних компетентностей, які визначають здатність фахівця ефективно функціонувати та адаптуватися в умовах високої динаміки соціально-економічного середовища (Савченкова, 2025). Ми підтримуємо цю позицію та вважаємо, що провідними компонентами цього комплексу є емоційний інтелект, адаптивність і резилієнтність, навички крос-культурної комунікації та цифрової емпатії, а також системне й критичне мислення, що формують здатність аналізувати складні процеси, оцінювати інформацію та приймати обґрунтовані рішення. У цілісній структурі ці компетентності утворюють фундамент професійної конкурентоспроможності, забезпечуючи високий рівень готовності фахівців до ефективної взаємодії та продуктивної діяльності у соціально динамічному професійному середовищі.

Для майбутніх соціальних працівників розвиток «м'яких навичок» є не просто додатковим елементом професійної підготовки, а стрижневим компонентом компетентнісної моделі фахівця соціальної сфери. Саме вони забезпечують здатність до стратегічного мислення, емоційної стабільності, емпатійної взаємодії та рефлексивного аналізу власних дій, що є надзвичайно важливим у ситуаціях соціальних ризиків, кризових випадків і роботи з вразливими категоріями населення.

За таких умов уточнення термінології *soft skills* та визначення їхньої структурної моделі виходить за межі суто теоретичного завдання і перетворюється на практичну необхідність для побудови системи якісної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників. Як підкреслює К. Шевчук, саме чіткість наукових підходів створює підґрунтя для розроблення та впровадження ефективних педагогічних технологій (Шевчук, 2024).

Особливої уваги потребує інтеграція в освітній процес тренінгових технологій, які у сучасних дослідженнях визначаються як один із найбільш результативних інструментів формування *soft skills*. Їх ефективність зумовлена здатністю забезпечувати активну взаємодію, рефлексію, моделювання професійних ситуацій і розвиток соціально-поведінкових компетентностей у безпечному навчальному середовищі, наближеному до реальної практики соціальної роботи.

Психолого-педагогічний механізм тренінгу ґрунтується на взаємодії когнітивного, емоційного та поведінкового компонентів. Когнітивний компонент забезпечує засвоєння алгоритмів професійної діяльності та аналітичних способів роботи з клієнтом; емоційний – розвиток емпатії, емоційної стійкості та саморегуляції; поведінковий – формування готовності застосовувати ефективні комунікативні й соціально-поведінкові стратегії. Залучення студентів до інтерактивних вправ, рольових симуляцій і ситуаційних тренажерів інтегрує ці компоненти в єдиний досвід, що забезпечує формування стійких і переносних м'яких навичок.

Тренінгові технології у професійній підготовці майбутніх фахівців, на думку О. Глазунової, Т. Волошиної та В. Корольчука, постають як інтегрована система інтенсивних і динамічних методів, спрямованих на розвиток соціально-комунікативних, емоційно-регулятивних та поведінкових компетентностей. Науковці підкреслюють, що їхня сутність полягає у створенні такого навчального середовища, в якому пріоритет надається активному проживанню професійних ситуацій, апробації варіативних моделей дії й усвідомленню власних ресурсів (Глазунова, Волошина, Корольчук, 2019).

На нашу думку, на відміну від традиційних форм аудиторного навчання, тренінг функціонує як простір практичного досвіду, де здобувач виступає активним суб'єктом взаємодії. Створення моделей реальних або наближених до реальних професійних ситуацій забезпечує можливість безпечно відпрацьовувати поведінкові реакції та формувати практичні компетентності, релевантні майбутній професійній діяльності.

Визначаючи ключові характеристики тренінгових технологій, М. Цілина наголошує на їхній інтерактивності, діяльнісно-практичному характері, орієнтації на групову динаміку та вираженому рефлексивному компоненті, що сприяє усвідомленню переживань і формуванню навичок саморегуляції. Дослідниця підкреслює, що особ-

ливе значення має здатність тренінгу моделювати кризові й конфліктні ситуації, адже це забезпечує розвиток стійкості, психологічної готовності та умінь ухвалювати обґрунтовані рішення у складних професійних контекстах. Гнучкість і адаптивність змісту, у свою чергу, дозволяють варіювати навчальні завдання відповідно до потреб групи та індивідуальних освітніх запитів (Цілина, 2023).

Отже, тренінгові технології виступають не лише формою організації навчання, а комплексним педагогічним механізмом, який поєднує досвід, емоції, діяльність і рефлексію, забезпечуючи цілісний розвиток особистості майбутнього фахівця.

У світлі зазначеного, аналіз конкретних форм і принципів тренінгових технологій є ключовим для розуміння механізмів формування soft skills у майбутніх соціальних працівників. У педагогічних дослідженнях підкреслюється, що ефективна структура тренінгу ґрунтується на моделюванні професійних сценаріїв, груповій взаємодії та рефлексивних процедурах. Як зазначає К. Коваль, рольові ігри та ситуаційне моделювання створюють умови для «проживання» майбутнього професійного досвіду, аналізу власних реакцій та корекції поведінкових стратегій (Коваль, 2015).

Інтеграція моделювання професійних ситуацій із тренінговими методами забезпечує синтез когнітивного та емоційно-поведінкового компонентів компетентностей. Рефлексивні механізми (самоаналіз, груповий зворотний зв'язок, обговорення кейсів) сприяють розвитку саморегуляції, критичного мислення та вміння приймати обґрунтовані рішення. Як наголошують Н. Коляда та О. Кравченко, за таких умов soft skills формуються не як окрема сукупність умінь, а як цілісна надпрофесійна компетентність, що реалізується у різних соціальних і професійних контекстах (Коляда, Кравченко, 2020).

Значного педагогічного потенціалу набувають сучасні інтерактивні та мультимедійні технології. У дослідженнях Г. Мозгової та співавторів показано, що віртуальні симуляції, колективні онлайн-дискусії та мультимедійні кейси створюють динамічне освітнє середовище, яке підсилює тренінговий ефект і сприяє активному засвоєнню soft skills (Мозгова, Євтушенко, Мозгова, 2020). У цьому контексті П. Якименко підкреслює, що поєднання тренінгів, воркшопів і майстер-класів забезпечує системний розвиток комунікативних і соціально-поведінкових компетентностей (Якименко, 2024).

Окремим напрямом розвитку тренінгових технологій є коучингові підходи, які, за

С. Находом, сприяють формуванню само-рефлексії, відповідальності, комунікативної гнучкості та здатності до стратегічного планування. Коучинг створює індивідуалізоване освітнє середовище, в якому студенти аналізують власний досвід, визначають навчальні цілі та розробляють практичні механізми їх досягнення, що безпосередньо сприяє розвитку стратегічного мислення та професійної самостійності (Наход, 2018).

Сучасні інноваційні моделі тренінгів також демонструють значну ефективність. У дослідженнях І. Чаусова та О. Брюховецької акцентується поєднання традиційних групових вправ із цифровими технологіями та галузевим моделюванням, що дозволяє адаптувати тренінгові завдання до конкретних професійних ситуацій (Чаусов, Брюховецька, 2024).

Важливою складовою тренінгових програм залишається розвиток здатності до самооцінки та усвідомленого відстеження поведінкових змін. Як зазначають О. Патлайчук, В. Западінська та С. Прокоф'єв, використання вправ на самоаналіз, фасилітаційних обговорень та групового зворотного зв'язку сприяє ідентифікації сильних і слабких сторін, відпрацюванню стійких моделей поведінки та формуванню стратегій майбутнього професійного розвитку (Патлайчук, Западінська, Прокоф'єв, 2025).

Поєднання моделювання професійних ситуацій, групової динаміки, цифрових інструментів і рефлексивних практик забезпечує системний і комплексний розвиток soft skills у майбутніх соціальних працівників. Така інтегрована модель дозволяє не лише опановувати окремі навички, а й формувати цілісний комплекс професійної готовності, що має критичне значення в умовах соціальної нестабільності, кризових ситуацій та високої відповідальності професійної діяльності.

Впровадження тренінгових технологій виступає комплексним педагогічним механізмом, що інтегрує когнітивний, емоційний і поведінковий компоненти підготовки фахівця. Використання соціально-професійного моделювання, групової взаємодії, коучингових сесій та цифрових симуляцій формує у здобувачів стійкі, адаптивні та рефлексивні м'які навички. Такий підхід забезпечує не лише відпрацювання конкретних професійних дій, а й розвиток стратегічного мислення, здатності до саморегуляції, критичного аналізу інформації та прийняття обґрунтованих рішень у складних соціальних і кризових контекстах.

Системність та гнучкість тренінгових технологій дозволяє адаптувати освітній процес до індивідуальних потреб студентів

та особливостей групової динаміки, що сприяє розвитку персоналізованих стратегій професійної поведінки. Інтеграція цифрових платформ, інтерактивних кейсів і персоналізованих коучингових програм підвищує ефективність формування soft skills і створює умови для цілісного розвитку компетентностей, необхідних для роботи у соціально складних умовах, з високим рівнем емоційного навантаження та професійної відповідальності.

Таким чином, тренінгові технології постають невід'ємним компонентом сучасної педагогіки соціальної роботи, забезпечуючи комплексну, адаптивну та науково обґрунтовану підготовку майбутніх фахівців, здатних ефективно діяти в умовах динамічного соціального середовища та професійних викликів.

Ми вважаємо, що у контексті сучасної професійної підготовки соціальних працівників критично важливим є системне оцінювання ефективності формування soft skills. Для цього застосовуються комплексні методи контролю та моніторингу, що передбачають використання стандартизованих тестів, структурованого спостереження, аналізу портфоліо, а також інтеграцію рефлексивних підходів, таких як самооцінка (*self-assessment*) і взаємна оцінка однолітками (*peer review*), що сприяє усвідомленню власних компетентностей та розвитку критичного мислення. Використання таких методик дозволяє не лише визначити рівень розвитку соціально-комунікативних, емоційно-регулятивних та когнітивних компетентностей, а й коригувати освітні програми, підвищуючи їх результативність і релевантність сучасним професійним вимогам.

Міждисциплінарний підхід є ще одним ключовим чинником ефективного розвитку soft skills у майбутніх соціальних працівників. Його реалізація передбачає інтеграцію знань і методик із психології, педагогіки, менеджменту та цифрових технологій, що сприяє формуванню здатності до міжсекторальної взаємодії та адаптивної поведінки в різних соціальних і професійних контекстах. Як показують дослідження (Калаур, 2019; Усатова, Король, Ведмедюк, 2024; Савченкова, 2025), міждисциплінарне навчання забезпечує глибше засвоєння м'яких навичок, поєднуючи теоретичні знання з практичною діяльністю та рефлексивним аналізом власних дій.

Не менш важливим є врахування соціокультурного середовища при формуванні soft skills, оскільки культурні, соціальні та економічні чинники впливають на пріоритети професійної поведінки, способи комунікації та емоційну регуляцію. Професійна

підготовка має орієнтуватися на локальні реалії громад, специфіку клієнтських груп і практичних кейсів, що забезпечує релевантність і прикладний характер набутих компетентностей.

Слід зауважити, що трансфер набутого досвіду та практичних навичок у реальну професійну діяльність виступає ключовим чинником формування професійної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. Інтеграція тренінгових технологій із коучинговими підходами та цифровими симуляціями створює цілісне навчальне середовище, яке сприяє перенесенню засвоєних компетентностей у конкретні соціальні та професійні сценарії, включно з роботою з клієнтами, управлінням кризовими ситуаціями, організацією командної діяльності та міжпрофесійною взаємодією.

Перспективи розвитку тренінгових технологій у підготовці соціальних працівників тісно пов'язані з впровадженням інноваційних цифрових рішень і адаптивних коучингових програм. Такі технології забезпечують моделювання високодинамічних та кризових ситуацій, що підвищує ефективність формування ключових soft skills і сприяє комплексному розвитку компетентностей, критично важливих для сучасної соціальної практики.

Особливе значення має формування навичок командної роботи, здатності ставити цілі та досягати їх у спільній діяльності, підтримувати активну життєву позицію, проявляти емоційний інтелект і емпатію, а також демонструвати стресостійкість. Ці компетентності створюють основу для ефективної взаємодії в колективі та адаптивної поведінки у соціально складних і кризових умовах, підвищуючи професійну готовність фахівця.

Важливе завдання закладу вищої освіти полягає у створенні навчального середовища, яке дозволяє майбутнім соціальним працівникам усвідомлювати власні сильні та слабкі сторони, відпрацьовувати соціально-комунікативні та регулятивні навички, розвивати стратегічне мислення, емоційну стійкість і здатність до саморегуляції. Поєднання практичного моделювання професійних сценаріїв, коучингових методик і цифрових симуляцій забезпечує системний розвиток soft skills, що гарантує готовність фахівця до ефективної, безпечної та адаптивної професійної діяльності в умовах соціальної нестабільності та високої відповідальності.

Висновки. У підсумку можна констатувати, що ефективна підготовка майбутніх соціальних працівників вимагає інтегрованого підходу, який поєднує тренінгові технології, коучингові методики та цифрові

симуляції. Такий синергетичний підхід сприяє системному трансферу набутого досвіду та практичних навичок у професійну діяльність, формує стійкі моделі поведінки, розвиває критичне мислення, здатність до оперативного прийняття рішень, а також високий рівень комунікативної та емоційної компетентності.

Впровадження адаптивних цифрових рішень і моделювання високодинамічних та кризових ситуацій дозволяє наблизити освітнє середовище до реальних професійних умов і забезпечує комплексний розвиток ключових soft skills, включно з командною взаємодією, цілепокладанням, емпатією, стресостійкістю та здатністю до саморегуляції, що є фундаментом для ефективної діяльності у соціально складних і кризових контекстах.

Особливе значення має формування компетентностей, які забезпечують адаптивну поведінку, професійну відповідальність та здатність до міжпрофесійної взаємодії. Узагальнення сучасних підходів у підготовці соціальних працівників свідчить про доцільність інтеграції тренінгових технологій, коучингу та цифрових симуляцій як науково обґрунтованого механізму формування професійної зрілості, компетентності та стійкої адаптивної поведінки майбутніх фахівців.

Окрім цього, розвиток soft skills у процесі навчання готує майбутніх соціальних працівників до безперервного професійного розвитку та самовдосконалення протягом усього життєвого циклу кар'єри. Усвідомлення значущості постійного навчання, здатність адаптуватися до нових професійних вимог і активно впроваджувати набуті компетентності у практику стають ключовими чинниками ефективної та відповідальної діяльності у сучасних умовах соціальної нестабільності та високої динаміки змін.

Список бібліографічних посилань

- Глазунова, Волошина, Корольчук, 2019 – Глазунова, О.Г., Волошина, Т.В., Корольчук, В.І. (2019). Розвиток soft skills у майбутніх фахівців з інформаційних технологій: методи, засоби, індикатори оцінювання. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. Спецвипуск «Нові педагогічні підходи в STEAM освіті»*. С. 93–106. Doi: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s8>.
- Кірдан, Кірдан, 2022 – Кірдан, О., Кірдан, О. (2022). Формування soft skills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*, 2(6): 152–160. Doi: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144)
- Коваль, 2015 – Коваль, К.О. (2015). Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*, 2: 162–167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvpi_2015_2_26.
- Коляда, Кравченко, 2020 – Коляда, Н., Кравченко, О. (2020). Практичний досвід формування «soft-skills» в умовах закладу вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 3(27): 137–145. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_27\(3\)_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_27(3)_28)
- Коляда, Кравченко, 2023 – Коляда, Н., Кравченко, О. (2023). Розвиток міжособистісного спілкування в системі soft skills молоді. *Соціальна педагогіка*, 12(3): 78–89. Doi: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(11\).2023.291897](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(11).2023.291897)
- Кочубей, Ткачук, 2021 – Кочубей, Т., Ткачук, Ю. (2021). Соціальні навички soft skills у системі компетентностей майбутніх соціальних працівників. *Соціальна робота та соціальна освіта*, 3: 45–56. Doi: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(7\).2021.244074](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(7).2021.244074)
- Лякішева, 2022 – Лякішева, А. (2022). Роль самоосвіти у розвитку соціальних навичок майбутніх соціальних працівників. *Соціальна робота та соціальна освіта*, 2: 55–65. Doi: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(12\).2024.305066](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305066)
- Михайленко, 2025 – Михайленко, О.В. (2025). Формування SOFT SKILLS майбутніх фахівців соціальної сфери в процесі навчання в ЗВО. *Соціальна робота: виклики сьогодення: збірник наукових праць за матеріалами XIV Міжнародної науково-практичної конференції*. За заг. ред. О.В. Сороки, С.М. Калаур, Г.В. Лещук. Тернопіль: ТНПУ імені В. Гнатюка. С. 50–56. URL: <https://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/11668>
- Мозгова, Євтушенко, Мозгова, 2020 – Мозгова, Г., Євтушенко, В., Мозгова, А. (2020). Формування soft skills фахівця в галузі маркетингу на основі компетентнісного підходу. *Економіка та суспільство*, 22. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/98/93>
- Наход, 2018 – Наход, С.А. (2018). Значущість «soft skills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реальність та перспективи*, 63: 131–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2018_63_32.
- Патлайчук, Западінська, Прокоф'єв, 2025 – Патлайчук, О.В., Западінська, І.Г., Прокоф'єв, Є. Г. (2025). Формування soft skills у майбутніх фахівців як стратегічний чинник розвитку професійної компетентності. *Вісник науки та освіти. Серія «Педагогіка»*, 5(35): 1891–1901. Doi: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5\(35\)-1891-1901](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5(35)-1891-1901)
- Савченкова, 2025 – Савченкова, М. (2025). Формування soft skills як основа професійної мобільності фахівців у сучасному освітньому процесі. *Ментальне здоров'я*, 4: 21–30. Doi: <https://doi.org/10.32782/3041-2005/2025-1.5>
- Усатова, Король, Ведмедюк, 2024 – Усатова, І., Король, Т., Ведмедюк, А. (2024). Міждисциплінарний підхід у професійній підготовці майбутніх фахівців. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 1: 51–57. Doi: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-1-51-57>
- Цілина, 2023 – Цілина, М. (2023). Формування soft skills і компетенцій у здобувачів вищої освіти як підґрунтя адаптації майбутніх фахівців до професійної діяльності. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 11: 156–166. Doi: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.11.2023.282675>
- Чаусов, Брюховецька, 2024 – Чаусов, І., Брюховецька, О. (2024). Визначення і зміст поняття «Soft-Skills» майбутніх фахівців. *Сучасні проблеми науки і освіти*, 5: 12–23. Doi: [https://doi.org/10.58442/2522-9931-2024-28\(57\)-136-153](https://doi.org/10.58442/2522-9931-2024-28(57)-136-153)
- Шевчук, Шевчук, 2024 – Шевчук, Г., Шевчук, К. (2024). Формування SOFT SKILLS сучасної особистості. *Інновації в науці: сучасний вимір: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих дослідників* (4 квітня 2024 року, м. Суми). Суми: Цьома С.П., С. 103–105.

- URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10140>
- Якименко, 2024 – Якименко, П. (2024). Розробка та впровадження soft skills технологій в контексті педагогічної підготовки вчителів початкової школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 6(140): 152–159. Doi: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2024.06/152-159>.
- Goleman, 1995 – Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Bantam Books. 352 p.
- Katz, 1955 – Katz, R (1955). Skills of an effective administrator. *Harvard Business Review*, 33: 33–42.
- ### References
- Hlazunova, O.H., Voloshyna, T.V., Korolchuk, V.I. (2019). Development of soft skills in future IT specialists: methods, tools, evaluation indicators. *Open educational e-environment of a modern university. Special issue "New pedagogical approaches in STEAM education"*. Pp. 93–106. Doi: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s8> [in Ukr.].
- Kirdan, O., Kirdan, O. (2022). Formation of soft skills of higher education students in the educational process of higher education institutions. *Psychological and Pedagogical Problems of Modern School*, 2(6): 152–160. Doi: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144) [in Ukr.].
- Koval, K.O. (2015). Development of soft skills in students as an important factor of employment. *Bulletin of Vinnytsia Polytechnic Institute.*, 2: 162–167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvpi_2015_2_26 [in Ukr.].
- Kolyada, N., Kravchenko, O. (2020). Practical experience of forming soft skills in higher education institutions. *Actual Issues of Humanities*, 3(27): 137–145. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_27\(3\)_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_27(3)_28) [in Ukr.].
- Kolyada, N., Kravchenko, O. (2023). Development of interpersonal communication in the system of soft skills of youth. *Social Pedagogy*, 12(3): 78–89. Doi: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(11\).2023.291897](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(11).2023.291897) [in Ukr.].
- Kochubei, T., Tkachuk, Y. (2021). Social soft skills in the system of competencies of future social workers. *Social Work and Social Education*, 3: 45–56. Doi: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(7\).2021.244074](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(7).2021.244074) [in Ukr.].
- Liakisheva, A. (2022). The role of self-education in the development of social skills of future social workers. *Social Work and Social Education*, 2: 55–65. Doi: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(12\).2024.305066](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305066) [in Ukr.].
- Mykhailenko, O.V. (2025). Formation of soft skills of future social specialists in the learning process at higher education institutions. *Social Work: Challenges of Today: Collection of Scientific Papers of the XIV International Scientific-Practical Conference*. In, O.V. Soroka, S.M. Kalaur, H.V. (eds.) Leshchuk (Pp. 50–56). Ternopil: TNPU named after V. Hnatyuk. URL: <https://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/11668> [in Ukr.].
- Mozgova, H., Yevtushenko, V., Mozgova, A. (2020). Formation of soft skills of specialists in the field of marketing based on the competency-based approach. *Economy and Society*, 22. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/98/93> [in Ukr.].
- Nakhod, S.A. (2018). The significance of soft skills for the professional development of future specialists in socio-economic professions. *Scientific Journal of National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov, Series 5: Pedagogical Sciences: Realities and Prospects*, 63: 131–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2018_63_32 [in Ukr.].
- Patlaichuk, O.V., Zapadynska, I.H., Prokofiev, Ye.H. (2025). Formation of soft skills in future specialists as a strategic factor in the development of professional competence. *Herald of Science and Education. Series "Pedagogy"*, 5(35): 1891–1901. Doi: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5\(35\)-1891-1901](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5(35)-1891-1901) [in Ukr.].
- Savchenkova, M. (2025). Formation of soft skills as a basis for professional mobility of specialists in the modern educational process. *Mental Health*, 4: 21–30. Doi: <https://doi.org/10.32782/3041-2005/2025-1.5> [in Ukr.].
- Usatova, I., Korol, T., Vedmedyuk, A. (2024). Interdisciplinary approach in professional training of future specialists. *Bulletin of Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytsky. Series "Pedagogical Sciences"*, 1: 51–57. Doi: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-1-51-57> [in Ukr.].
- Tsilina, M. (2023). Formation of soft skills and competencies in higher education students as a basis for adaptation of future specialists to professional activity. *Ukrainian Journal of Library and Information Science*, 11: 156–166. Doi: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.11.2023.282675> [in Ukr.].
- Chausov, I., Briukhovetska, O. (2024). Definition and content of the concept "soft skills" of future specialists. *Modern Problems of Science and Education*, 5: 12–23. [https://doi.org/10.58442/2522-9931-2024-28\(57\)-136-153](https://doi.org/10.58442/2522-9931-2024-28(57)-136-153) [in Ukr.].
- Shevchuk, H., Shevchuk, K. (2024). Formation of soft skills of a modern personality. In *Innovations in Science: Modern Dimension: Proceedings of the International Scientific-Practical Online Conference of Young Researchers* (April 4: 2024, Sumy). Sumy: Publisher Tsoma S.P. (Pp. 103–105). URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10140> [in Ukr.].
- Yakymenko, P. (2024). Development and implementation of soft skills technologies in the context of teacher training in primary education. *Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 6(140): 152–159. Doi: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2024.06/152-159> [in Ukr.].
- Goleman, 1995 – Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Bantam Books. 352 p.
- Katz, 1955 – Katz, R (1955). Skills of an effective administrator. *Harvard Business Review*, 33: 33–42.

DEMYDENKO Tetiana

Ph.D in Pedagogy, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of educational management, art management, and social work
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

STANISLAVCHUK Vadym

postgraduate student, at the Department of educational management, art management, and social work,
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

TRAINING TECHNOLOGIES FOR THE DEVELOPMENT OF SOFT SKILLS IN FUTURE SOCIAL WORK PROFESSIONALS

Summary. The article presents a theoretical analysis of training technologies as a tool for developing soft skills in future social work professionals. It examines the evolution of scientific approaches to defining soft skills and their significance for the professional activities of social workers amid sociocultural transformations. It is established that soft skills in this field possess not only a func-

tional but also an axiological dimension, as they ensure the ability to engage in conscious client interaction and make ethical decisions.

The theoretical foundations for applying training technologies in professional education are identified, particularly their alignment with the competency-based paradigm and their potential to develop reflective and commu-

nicative abilities. The structural characteristics of training technologies influencing soft skills development are highlighted: stepwise organization, situational orientation of learning material, focus on the learner's agency, enhancement of the reflective component, and integration of values.

The necessity of strengthening the theoretical elaboration of soft skills development in the social sphere is substantiated, given that existing studies demonstrate fragmented approaches and the absence of a unified model integrating psychological-pedagogical, communicative, and sociocultural components.

The article summarizes the main conceptual positions regarding the role of training technologies in soft skills development and outlines a theoretical model explaining the mechanisms through which training interactions influ-

ence the formation of professionally significant competencies.

It is concluded that a systematic theoretical understanding of training technologies opens opportunities for further development of methodologically coherent approaches to soft skills formation in future social work professionals, as well as for clarifying the conceptual framework and defining directions for applied research in this area.

Keywords: training technologies; soft skills; professional education; social work professionals; competency-based approach; professional competence; communicative abilities.

Одержано редакцією 25.11.2025
Прийнято до публікації 09.12.2025

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-4-144-153>

 <https://orcid.org/0000-0003-0708-3497>

САХ Юрій

аспірант катедри освітнього менеджменту, артменеджменту та соціальної роботи,
Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

e-mail: sakh.yurii522@vu.cdu.edu.ua

УДК 378.091.33:004]:373.3/.5.091.214.18STEM(045)

АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІВ ДО ВИКЛАДАННЯ STEM-ДИСЦИПЛІН

У статті проведено аналіз зарубіжного досвіду застосування цифрових інструментів у підготовці педагогів для викладання STEM-дисциплін.

Обґрунтовано актуальність STEM-освіти як ключової інновації XXI століття, що відповідає глобальним викликам та готує фахівців до умов постійних змін. Витоки STEM-концепції сягають 1950-х років у США, а її офіційне визнання відбулося на початку 2000-х. Дослідження підтверджують, що інформаційні технології є рушійною силою у впровадженні STEM-освіти, оскільки вони підвищують ефективність та інтерактивність навчання.

В роботі розглянуто застосування іммерсивних технологій (VR/AR) та III для підвищення мотивації студентів і прогнозування їхньої кар'єрної траєкторії.

Проаналізовано досвід США, Фінляндії, Сінгапуру, Естонії, Великої Британії та Австралії, окремим ініціативи урядів та освітніх установ. Описано співпрацю університетів зі школами у США та Малайзії.

Виявлено переваги використання STEM-технологій за кордоном, включаючи фінансування, широкий доступ до технологій, активне навчання та розвиток критичного мислення.

Зроблено висновок, що попри значні досягнення, освітні системи стикаються з проблемою цифрової нерівності та дефіциту кваліфікованих вчителів. Робота пропонує конкретні рекомендації щодо адаптації кращих світових практик в Україні.

Ключові слова: STEM-освіта; цифрові інструменти; підготовка педагогів, зарубіжний досвід; іммерсивні технології; віртуальна реальність; доповнена реальність; штучний інтелект.

Постановка проблеми. Сучасний освітній процес вимагає постійного впровадження інновацій, що базуються на новітніх IT-технологіях та досягненнях філософсько-педагогічної думки. Ці нововведення не лише формують нові стратегії навчання, але й є рушійною силою для вдосконалення науково-методичної роботи. У цьому контексті STEM/STEAM-освіта визнається однією з ключових інновацій XXI століття, що обумовлено глобальними викликами, такими як соціальна мобільність, розвиток інноваційної економіки та інтеграційні процеси у світі. Цей підхід вважається одним із найперспективніших для підготовки нового покоління фахівців, здатних ефективно працювати в умовах постійних змін. Попри це, існує необхідність в аналізі зарубіжного досвіду застосування цифрових інструментів для якісної підготовки педагогів до викладання STEM-дисциплін.

Мета дослідження: аналіз зарубіжного досвіду застосування цифрових інструментів у підготовці педагогів до викладання.

Огляд результатів, дотичних до теми статті. Витоки концепції STEM-освіти сягають 1950-х років у США. Інформаційні технології визнані фундаментальним чинником розвитку та інтеграції STEM-освіти. Дослідження підтверджують, що використання сучасних технологічних рішень, таких як віртуальна та доповнена реальність (VR/AR), симулятори, хмарні сервіси та цифрові лабораторії, підвищує ефективність та інтерактивність навчального про-